

ब्रिलिएंट पब्लिक स्कूल

सीपत रोड, बहतराई, बिलासपुर (छ.ग.)

वार्षिक परीक्षा, - 2017-18

कक्षा - सप्तमः

विषयः - संस्कृतम्

समय-2:30 होरा

अंक-80

दिनांक-07.03.2018

दिन-बुधवासरः

- (1) अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति (अ), (ब), (स), (द)। चतुर्णां खण्डानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लेखनम् अनिवार्यम् अस्ति।
(2) यथासम्भवं प्रत्येक खण्डानाम् उत्तराणि क्रमशः प्रदातव्यम्। अशुद्धिषु अंक कर्तनम् भविष्यति।

खण्ड - (अ) अपठित गद्यांशम्

प्र.1 गद्यांशं पठित्वा निम्नलिखित प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत - 10

श्रीनगरं वसुन्धरायाः नन्दवनम् अस्ति। अत्र शालीमार-चश्माशाही-निशात बाग-नामधेयानि उद्यानानि सन्ति। अत्र कृत्रिम निर्झराः, विविधानि च कुसुमानि सन्ति। एतानि उद्यानानि एव कश्मीरम् अपरं देवलोकम् कुर्वन्ति। कश्मीरस्य मध्ये डललेकः विद्यते। अत्र अनेकाः गृहनौकाः पर्यटकेभ्यः गृहनिवासस्य आनन्दम् यच्छन्ति। लघुनौकाः अत्र 'शिकारा' इति कथयन्ते जनाः। लघुनौकाः तु तत्र नववधु इव सुसज्जिताः भवन्ति। अत्र 'चारचिनार' इति एकम् कृत्रिमम् पिकनिक-स्थलम् अपि डललेकस्य मध्ये एव अस्ति। तस्य समीपे एव नेहरू-उद्यानम् अपि पर्यटकानाम् आकर्षणस्य केन्द्रम् अस्ति। श्रीनगरस्य यात्रायै अधुना यथा संकटग्रस्ता न अस्ति यथा गतवर्षे आसीत्। अद्यत्वे एवम् यात्राव्यवस्था इदृशी सुदृढा अस्ति। यत् वयम् यात्रायाः आनन्दम् प्राप्तुम्। समर्थाः एव।

प्रश्न 1. कोष्ठकात् पदं चित्वा एकपदेन उत्तरत। $\frac{1}{2} \times 4 = 2$

1. वसुन्धरायाः नन्दनवनम् किम्? ..... (शालीमार/श्रीनगरम्)
2. कानि कश्मीरम् स्वर्गतुल्यम् कुर्वन्ति? ..... (उद्यानानि/वनानि)
3. डललेकस्य मध्ये किम् अस्ति? ..... (कृत्रिमम्पिकनिकस्थलम्/नेहरू-उद्यानम्)
4. किम् अधुना यात्राव्यवस्था उचिता अस्ति? ..... (नैव/आम्)

प्रश्न 2. एकवाक्येन उत्तरत।

1. अत्र कानि उद्यानानि सन्ति? $2 \times 2 = 4$
2. 'चारचिनार' इति किम् अस्ति?

प्रश्न 3. यथानिर्देशम् उत्तरत। $\frac{1}{2} \times 4 = 2$

1. 'प्राप्तुम्' इति पदे प्रकृतिप्रत्ययविभागं कुरुतः। .....
2. गद्यांशात् अव्यय द्वयमवचित्य लिखत। .....
3. 'वनम्' इति पदस्य पर्यायमेकम् लिखत। ..... (विश्रामः/उद्यानम्)
4. 'समर्थाः' इत्यस्य विपर्ययम् लिखत। .....

प्रश्न 4. गद्यांशस्य समुचितम् शीर्षकम् लिखत। $2 \times 1 = 2$

प्र.2 मंजूषायाः सहायतया अधोलिखितं संवादम् रिक्तस्थानानि उचित पदैः पूरयन्तु-

5

- अनुजा - हे भगिनि! अद्य कः वारः (1).....?
- ज्येष्ठा - अद्य तु भौमवासरः अस्ति।
- अनुजा - तर्हि श्वः बुधवासरः भविष्यति ह्यः च (2)..... आसीत्।
- ज्येष्ठा - सत्यम् (3).....। परश्वः (4)..... तु वयम् सर्वे पितृव्यस्य गृहे चलिष्यामः
तत्र तु मातुलः मातुलानि अपि आगमिष्यतौ। यतः बृहस्पतिवासरे तु (5).....
अनुजस्य जन्मदिवसः भविष्यति।

मंजूषा- कथयसि, अस्माकम्, अस्ति, वृहस्पतिवासरे, सोमवासरः।

प्र.3 स्वविद्यालयस्य वार्षिकोत्सवम् वर्णयन् पितरम् प्रति पत्रमेकम् लिखत।

$\frac{1}{2} \times 10 = 5$

चिन्मयः छात्रावासः

नवदिल्ली

तिथि : 10-9-20XX

परमपूज्याय जनकाय नमः!

अत्र सर्वम् कुशलम् तत्रास्तु।

गते (1)..... अस्माकम् (2)..... वार्षिकोत्सवः (3).....। अस्मिन् उत्सवे
(4)..... प्रमुखातिथिः आसीत्। अस्माकम् विद्यालये अनेके सांस्कृतिकाः (5).....
अभवन् केचन् छात्राः अगायन् केचन् च अनृत्यन्। प्राचार्यः विद्यालयस्य (6)..... अपठि
त्। शिक्षानिदेशकः (7)..... अकरोत्। अहम् अपि (8)..... प्राप्तवान् यतः अहम्
कक्षायाम् प्रथमम् स्थानम् (9).....। मातृचरणयोः मम प्रणामाः।

(10)..... पुत्री

ऋचा

भवदीया, पुरस्कारम्, विद्यालयस्य, प्रतिवेदनम्, सप्ताहे, प्राप्तवान्, शिक्षानिदेशकः,
पुरस्कारवितरणम्, अभवत्, कार्यक्रमाः।

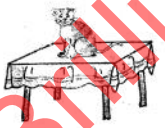

प्र.4 प्रधोप्रदत्त चित्रं दृष्ट्वा मंजूषा प्रदत्त शब्दानां सहायतया पंचवाक्येषु चित्र वर्णनम् कुरुत -

10

वीणाम् वादयति, तबलावादकः,
गायति, गायकः, ध्वनिविस्तारकयन्त्रेण,
पार्श्वे वादयन्ति, नृत्यतः, रंगमंचस्य।

खण्ड - (स) अनुप्रयुक्त व्याकरण

- प्र.5 निम्नलिखित रिक्तस्थानानि कोष्ठक प्रदत्तैः समुचित पदैः पुरयन्तु - 5
- (क) शिक्षिका ..... विश्वसति। (छात्राषु / नृपेषु)
- (ख) पण्डितरविशंकरः ..... प्रवीणः। (सितारवादाने / सितारवादानेन)
- (ग) श्री अहमद जान थिरकवा ..... निपुणः। (तबलावादानेन / तबलावादाने)
- (घ) नीतिका ..... पटुः। (गृहकार्यस्य / गृहकार्येषु)
- (ङ) राधा ..... कुशला। (धावनस्य / धावने)
- प्र.6 अधोलिखितेषु प्रकृतिप्रत्यय विभागम् चित्वा लिखत - 5
- (क) श्रोतुम् -
 (i) श्रोत् + तुमुन् (ii) श्रु + तुमुन् (iii) श्रुत् + तुमुन्
- (ख) खेलितुम्
 (i) खेल् + तुमुन् (ii) खेलि + तुमुन् (iii) खे + तुमुन्
- (ग) खादितुम्
 (i) खाद् + तुमुन् (ii) खादि + तुमुन् (iii) खा + तुमुन्
- प्र.7 निम्नलिखित वाक्येषु कोष्ठक प्रदत्त उचितम् पदम् चित्वा वाक्यम् शुद्धम् कुरुत - 5
- (क) ..... स्वाहा। (अग्नये / अग्न्ये)
- (ख) अलम् .....। (कलहात् / कलहेन)
- (ग) दिव्या ..... कुशला। (वयने / वयनाय)
- (घ) ..... सह लवणम् अपि आनय। (आम्रस्य / आम्रेण)
- (ङ) ..... पलाण्डुः न रोचते। (बालकम् / बालकाय)
- प्र.8 अधोप्रदत्तान् चित्रान् दृष्ट्वा तेषाम् एकम् विपरीतपदम् चित्वा लिखत - 2.5
1. 2.
- (i) अन्तः (ii) बाहिः (iii) पञ्जरे (i) उष्णः (ii) दिनकरः (iii) चन्द्रः
3. 4. 5.
- (i) उपरि (ii) मञ्चे (iii) अधः (i) रङ्गः (ii) दीनः (iii) नृपः (i) दुष्टः (ii) सञ्जनः (iii) राक्षसः
- प्र.9 अधोप्रदत्तान् घटिकान् दृष्ट्वा उचितपदम् चित्वा च लिखत अत्र कः समयः अस्ति। 2.5
1. 4.15 = ...
 (i) चतुर्वादनम् (ii) सपादचतुर्वादनम् (iii) पादोनचतुर्वादनम्
2. 7.45 = ...
 (i) पादोनववादनम् (ii) पादोनअष्टवादनम् (iii) पादोनसप्तवादनम्

3. 8.30 = ...
 (i) सार्धषड्वादनम् (ii) सार्धसप्तवादनम् (iii) सार्धअष्टवादनम्

4. 9.45 = ...
 (i) सपादनववादनम् (ii) पादोननववादनम् (iii) पादोनदशवादनम्

5. 10.30 = ...
 (i) सार्धदशवादनम् (ii) सार्धषड्वादनम् (iii) सपाददशवादनम्

खण्ड – (द) पठित अवबोधनम्

प्र.10 प्रश्नानाम् उत्तराणि एकपदेन लिखत – (कोई – 8) 4

- (क) किम् विकसति?
- (ख) मन्द्र कः गच्छति?
- (ग) व्याघ्रः कुत्र गर्जति?
- (घ) के पुरुषं न विभूषयन्ति?
- (ङ) कः पशु?
- (च) का भोगकरी?
- (छ) किं ब्रूयात्?
- (ज) कानि क्षीयन्ते?
- (झ) कः न प्रतीक्षते?
- (ञ) का विहसति?

प्र.11 अधोलिखितानां प्रश्नानां उत्तराणि लिखत – (कोई – 5) 5

- (क) वृक्षस्य अधः कः आगतः?
- (ख) शून्यस्य प्रतिपादनं कः अकरोत्?
- (ग) वयं कस्मिन् लोके प्रविशाम?
- (घ) सेतोः निर्माणं के अकुर्वन्?
- (ङ) व्यये कृते किम् वर्धते?
- (च) कस्या महती जिज्ञासा वर्तते?
- (छ) सङ्गणकस्य कृते सर्वोत्तमा भाषा का?

प्र.12 उपयुक्त कथनानां समक्षम् “आम्” अनुपयुक्त कथनानां समक्षं “न” इति लिखत – 6

- (क) वाग्भूषणं भूषणं न।
- (ख) उष्ट्रः पृष्ठे भारं न वहति।
- (ग) हरिणः नवघासम् न खादति।
- (घ) विदेशगमने विद्या बन्धुजनः न भवति।
- (ङ) धावनसमये अश्वः न खादति।
- (च) सिंहः नीचैः क्रोशति।

- प्र.13 विलोमपदानि मेलयत – 2.5
(क) मन्दम्	(1) नूतनम्
(ख) नीचैः	(2) स्निग्धम्
(ग) कठोरः	(3) पर्याप्तम्
(घ) पुरातनम्	(4) उच्चैः
(ङ) अपर्याप्तम्	(5) क्षिप्रम्
- प्र.14 रेखांकित पदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत – 5
- (क) सलिले नौका सेलति ।
- (ख) पुष्पेषु चित्रपतंगा डयन्ते ।
- (ग) उष्ट्रः पृष्ठे भारं वहति ।
- (घ) विद्याधनम् सर्वप्रधानं धनं अस्ति ।
- (ङ) विद्याविहीनः नरः पशुः अस्ति ।
- प्र.15 कोष्ठकेभ्यः समुचितपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत – 2.5
- (क) अहं प्रातः ..... सह भ्रमणाय गच्छामि । (पित्रा / पितुः)
- (ख) बाला आपणात् ..... फलानि आनयति । (भ्रातुः / भ्रात्रे)
- (ग) मम ..... तु एतेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि अददात् । (पिता / पितरः)
- (घ) तव ..... कुत्र जीवकोपर्जनं कुरुत । (भ्रातरः / भ्रातरौ)
- (ङ) कर्मकराः सेतोः निर्माणस्य ..... भवन्ति । (कर्त्तारम् / कर्त्तारः)
- प्र.16 कोष्ठकात् उचितं पदं चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत – 2.5
- (क) ..... बालिका मधुरं गायति । (एकम् / एका / एकः)
- (ख) ..... कृषकाः कृषिकर्माणि कुर्वन्ति । (चत्वारः / चतस्रः / चत्वारि)
- (ग) ..... पत्राणि सुन्दराणि सन्ति । (ते / ताः / तानि)
- (घ) धेनवः दुग्धं ..... । (ददाति / ददति / ददन्ति)
- (ङ) वयं संस्कृतं ..... । (अपठम् / अपठन् / अपठाम)
- प्र.17 यथायोग्य संयोज्य लिखत – 2.5
क	ख
(क) कोटिल्येन	(1) अभ्युदयाय प्रेरयन्ति
(ख) चिकित्सा शास्त्रे	(2) ज्ञानविज्ञान पोषकम्
(ग) शून्यस्य आविष्कर्ता	(3) अर्थशास्त्रं रचितं
(घ) संस्कृतम्	(4) चरकसुश्रुतयोः योगदानम्
(ङ) सूक्तयः	(5) आर्यभटः

=== 000 ===